

Concert voor Rafiq

Vorbereidend lesmateriaal

photon

Orkest van
Gelderland
& Overijssel

Concert voor Rafiq

Concert voor Rafiq is een concert voor de groepen 5, 6, 7 en 8 van het primair onderwijs.

Bij dit concert hoort lesmateriaal bestaande uit vijf digitale lessen van elk circa één uur, met liedjes en instructiefilmpjes voor bijbehorende bodypercussie en bewegingen.

Deze lessen worden ter voorbereiding op het concert, door de leerkrachten aan de leerlingen in de klas gegeven.

Concert voor Rafiq

Muziek Gustav Mahler en Toek Numan

Liedteksten Toek Numan en Margrith Vrenegoor

Dirigent n.t.b.

Presentator Eric Robillard

Uitgevoerd door

Phion, orkest van Gelderland & Overijssel

Tekst/Regie Margrith Vrenegoor

Film Kay van Vree en Diede van Vree

Lesmateriaal Carlijn de Lange

Koor Multiple Voices van Kaliber Kunstenschool

Opname ArtEZ Conservatorium Enschede

Contact

Phion, orkest van Gelderland & Overijssel

T: 053 - 4878706

E: educatie@phion.nl

Copyright en verantwoording

Dit materiaal is bedoeld voor gebruik binnen jouw school en mag niet vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden voor gebruik daarbuiten zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Phion.

Concert voor Rafiq is een educatieproject voor de groepen 5, 6, 7 en 8 van het primair onderwijs gemaakt door Margrith Vrenegoor (tekst en regie), Toek Numan (componist), Eric Robillard (presentatie), Tobias Smeets (film) en Phion.

Het project is oorspronkelijk geproduceerd door en gemaakt in opdracht van het voormalige Orkest van het Oosten (nu Phion) met financiële steun van de Provincie Overijssel.

© Phion 2020

Beste leerkracht,

Binnenkort bezoek je samen met je leerlingen Concert voor Rafiq. Dat is niet zomaar een concert... De leerlingen gaan zelf meedoen! Samen met presentator Eric Robillard zullen de leerlingen zingen, dansen, actief luisteren, bodypercussie spelen en een regenkoor maken. De muzikale basis is de *Eerste symfonie* van Gustav Mahler, aangevuld met muziek van Toek Numan.

Door de kinderen een actief onderdeel van het concert te laten zijn, willen we een brug slaan tussen de belevingswereld van de kinderen en die van de klassieke muziek.

Bij deze lesbrief hoort een digitale presentatie waarin alle liedjes en activiteiten die de kinderen tijdens het concert gaan uitvoeren, duidelijk worden uitgelegd. De digitale presentatie is te vinden via [deze link](#).

De lessen volgen zoveel mogelijk de volgorde van het verhaal van Rafiq. Het is ontzettend belangrijk dat de kinderen op school goed worden voorbereid op het concert. De bijdrage van de kinderen is een essentieel onderdeel van het concert. Hoe beter de kinderen zijn voorbereid, hoe groter het plezier. Ook de beleving van samen met een symfonieorkest en andere kinderen muziek maken zal groter zijn. Dan wordt het een muzikaal feest van herkenning en ervaren de leerlingen hoe het is om artiest te zijn in de voorstelling. Hoogstwaarschijnlijk begint het feest al tijdens de lessen in de klas!

Wij wensen iedereen veel plezier en succes met de voorbereidingen.

Team Educatie Phion

Inhoud

- 4 Hoe ga ik van start?
- 5 Les 1
- 7 Les 2
- 9 Les 3
- 11 Les 4
- 13 Les 5
- 14 Een symfonieorkest
- 15 Het verhaal
- 16 Draaiboek
- 17 Verdiepingsopdrachten
- 18 Extra tips

Hoe ga ik van start?

Het lesmateriaal bestaat uit

- Deze lesbrief met vijf lessen, een draaiboek en verdiepingsopdrachten
- Een digitale presentatie te gebruiken op het digibord (via LessonUp)
- Extra bijlagen (optioneel: te vinden via [LessonUp](#))
 - Liedteksten
 - Bladmuziek

Hoe ga ik van start?

We raden aan om allereerst het draaiboek, te vinden op pagina 16, door te lezen. Hier kun je het verhaal van Rafiq lezen en zien waar de liedjes, bodypercussies en bewegingen aan de orde komen. Bekijk vervolgens de lesbrief die nu voor je ligt met daarnaast de digitale presentatie, die je tijdens de lessen op het digibord kunt tonen. De digitale presentatie is in zijn geheel als leidraad te gebruiken. Het bevat de juiste volgorde in het aanleren van de lesonderdelen en bevat alle filmpjes die daarvoor nodig zijn.

De digitale presentatie via LessonUp geeft de mogelijkheid om leerlingen interactief te betrekken door middel van devices als een tablet, telefoon of laptop. Leerlingen kunnen eenvoudig individueel of in groepjes deelnemen door middel van [lessonup.app](#). Mocht je geen mogelijkheid hebben om te werken met devices, dan zijn de lessen eveneens uit te voeren. Onderin beeld in de digitale presentatie in LessonUp is eenvoudig de optie voor interactie aan en uit te vinken.

Houd in de gaten dat de liedjes ook zonder tekst in beeld geoefend worden. Tijdens het concert zijn de teksten nergens te lezen, dus alles moet uit het hoofd.

Extra

Mocht je tips willen over het aanleren van een lied of bodypercussie, dan verwijzen we je graag door naar pagina 18 van deze lesbrief.

Les 1

Benodigdheden

- Digitale presentatie op het digibord
- Voor de leerlingen pen en papier

Inhoud

- Introductie
- Pa waar ben je
- Het verhaal deel 1
- Wij zoeken een land – bodypercussie
- Filmpje NOS Jeugdjournaal

Lesduur

- 55 minuten

Introductie

5 minuten

Bekijk met de leerlingen het filmpje 'De wereld van Saidah'.

▣ Slide – **Introductie**

Het project wordt uitgelegd en de hoofdpersonen worden voorgesteld.

Lied Pa waar ben je instuderen

15 minuten

Dit lied komt een paar keer voor in het concert, zowel in canon als eenstemmig.

▣ Slide – **Pa waar ben je**

1. Luister eerst met de leerlingen naar het eenstemmige lied. Kunnen de leerlingen vertellen waar het lied over gaat? Wat valt op aan de structuur van de tekst? *Alle regels worden herhaald als een soort echo.*
 - Oefen het lied met de leerlingen door steeds de tweede zin (de echo) te zingen. Studeer vervolgens het hele lied in.
2. Wanneer de leerlingen het lied kunnen zingen, oefen je het lied met de leerlingen in canon.

▣ Slide – **Pa waar ben je in canon**

- Laat het lied in canon horen aan de leerlingen. Kunnen de leerlingen uitleggen wat er gebeurt? *Het lied wordt gezongen door twee groepen. Wanneer de eerste groep de laatste regel inzet ("toch voel je dichtbij"), zet de tweede groep het lied van voren in.*
- Deel de klas in twee groepen. De eerste groep (paars) zet het lied alleen in.
- Zodra de groep de laatste regel inzet ("toch voel je dichtbij"), zet de tweede groep (geel) het lied van voren in.
- Zodra de eerste groep klaar is met de laatste regel, zetten ze meteen het begin van het lied weer in.

Het verhaal lezen

10 minuten

1. Luister samen met de leerlingen naar het fragment uit het eerste deel van de symfonie van Mahler. Geef de leerlingen de luisteropdracht mee om op te schrijven waar de muziek volgens hen over gaat.

▣ Slide - **Het verhaal deel 1**

Bespreek alle opgeschreven antwoorden van de leerlingen. Let op: alle antwoorden zijn goed, het gaat hier om de eigen interpretatie van de leerling.

2. Lees het eerste deel van het verhaal voor aan de klas (zie hiervoor de bijlage: Het verhaal). Houd een kort vraaggesprek over het verhaal. Enkele mogelijke vragen zijn:

- Over wie gaat dit verhaal? *Saidah*
- Is de hoofdpersoon een jongen of een meisje? *Meisje*
- Waar woont de hoofdpersoon uit het verhaal? *In een dorp hier ver vandaan*
- Is de hoofdpersoon gelukkig? Waarom wel / waarom niet? *Eerst wel, maar dan breekt de oorlog uit*
- Ken je zelf iemand die in dezelfde situatie zat / zit? Iemand die uit een ander land komt, waar het misschien minder fijn is om te zijn?

Let op: hier kun je een prachtige link naar de actualiteit leggen!

Wij zoeken een land - bodypercussie instuderen

15 minuten

1. Leg aan de leerlingen uit dat ze bij de opening van het concert een speciale rol hebben, omdat ze op aangeven van de presentator met een bodypercussie het concert starten. Leg vervolgens uit wat bodypercussie inhoudt:
Het doel van bodypercussie is om het lichaam als instrument te gebruiken. Met behulp van handen, voeten en de rest van het lichaam wordt getracht de geluiden van een drumstel na te bootsen. Dit gaat aan de hand van verschillende speelmannieren en technieken. Belangrijk hierbij is de kwaliteit van het geluid en de energie tijdens het spelen. Dit onderscheidt bodypercussie van 'op je lichaam tikken'. Zie bladzijde 18 voor meer tips.
2. Kijk samen met de leerlingen naar de bodypercussie op film.

▣ Slide - **Wij zoeken een land - bodypercussie**

Bespreek de gebruikte geluiden met de leerlingen in een vraaggesprek.

- Welke plekken van het lichaam worden gebruikt met de bodypercussie?
 - Hoe klinkt elke plek? (Hoog? Laag? Fel? Dof? Hard?)
3. Studeer de bodypercussie in en volg daarbij de verschillende stappen van de film.
 4. Oefen nu een aantal keer de volledige bodypercussie achter elkaar met muziek.

▣ Slide - **Wij zoeken een land - bodypercussie op muziek**

Let bij de uitvoering hiervan steeds op klank, energie, gelijkheid en uitstraling.

Afsluiting

10 minuten

Kijk met de leerlingen naar het filmpje van het NOS Jeugdjournaal over een asielzoekerscentrum.

▣ Slide - **Jeugdjournaal**

Bespreek het filmpje in een klassengesprek.

Mogelijke vragen die gesteld kunnen worden zijn:

- Ken je zelf kinderen die in een asielzoekerscentrum leven?
- Hoe zou jij je voelen als je in een asielzoekerscentrum zou leven?

Les 2

Benodigdheden

- Digitale presentatie op het digibord
- Voor de leerlingen (individueel of in groepjes) een device (tablet/telefoon/laptop met lessonup.app) of pen en papier

Inhoud

- Herhalen onderdelen les 1
- Wij zoeken een land – zang
- De storm
- Het verhaal deel 2
- Hoe spel je dat?
- Mini doorloop

Lesduur

- 50 minuten

Inleiding

10 minuten

Herhaal de onderdelen *Pa waar ben je* en *Wij zoeken een land – bodypercussie* uit de vorige les.

- ▣ Slides – **Inhoud, Pa waar ben je en Wij zoeken een land – bodypercussie**

Wij zoeken een land – zang instuderen 10 minuten

1. In de vorige les hebben de leerlingen de bodypercussie van *Wij zoeken een land* geleerd, nu leren de leerlingen het lied ook zingen.

- ▣ Slide – **Wij zoeken een land – zang**

Luister samen naar het lied en stel de volgende luistervragen:

- Waar gaat de tekst over?
- Welke twee woorden rijmen in couplet twee?
mensen en grenzen
- Welke twee woorden rijmen in couplet vier?
geven en leven
- Is de melodie van alle coupletten hetzelfde?
Nee, couplet 1 en 3 zijn gelijk aan elkaar en couplet 2 en 4 zijn gelijk aan elkaar.

2. Laat de leerlingen nu een aantal keer meezingen met het lied. Luister goed wanneer de bodypercussie stopt en het lied begint. De leerlingen doen natuurlijk ook de bodypercussie mee. Oefen het lied ook eens zonder tekst, door bijvoorbeeld het digibord op 'blank' te zetten.

De storm instuderen

10 minuten

1. Voer met de leerlingen een klassengesprek over het ervaren van angst. Denk daarbij aan de volgende vragen:
 - Wat is angst? En waarom kunnen mensen angst hebben?
 - Noem een aantal landen waar op dit moment veel mensen in angst leven.
 - Kun je je voorstellen hoe het zou zijn om in zo'n land te leven? Waar zou jij het bangst voor zijn?
 - Stel dat jij moet vluchten voor bijvoorbeeld oorlog. Wat zou je dan meenemen? En waarom?
2. Tijdens het concert beelden alle leerlingen samen een storm uit.
 - Als je een storm met muziek zou moeten uitbeelden, hoe zou die muziek dan moeten klinken? (Hard of zacht, snel of langzaam, schel of dof, veel geluid of stilte?)
 - Bekijk het filmpje *De storm* en bespreek met de leerlingen de verschillende geluiden uit het filmpje.

- ▣ Slide – **De storm**

3. Oefen de geluiden door dezelfde bewegingen voor te doen als in het filmpje of laat de leerlingen met het filmpje meedoen. Let er op dat de leerlingen pas met het volgende geluid beginnen als ze de beweging zien. Ze gaan dus door met het eerste geluid tot een nieuw geluid wordt toegewezen.
 - Tijdens het concert zal Eric de zaal in een aantal groepen verdelen, waardoor een soort canon van geluiden zal ontstaan. Het is belangrijk dat leerlingen goed op Eric letten! Zodra Eric de zin "Als een storm raast de oorlog over het land" heeft gezegd, begint de storm. De zaal begint met een gezamenlijke windwave, vervolgens geeft Eric aan welke groep welk geluid moet maken.

Het verhaal lezen

10 minuten

1. Luister samen met de leerlingen naar het fragment uit het tweede deel van de symfonie van Mahler. Geef de leerlingen de luisteropdracht mee om op te schrijven waar de muziek volgens hen over gaat. Je kunt de leerlingen dit op papier laten opschrijven, maar ook interactief via een device gelinkt aan LessonUp.

▣ Slide - **Het verhaal deel 2**

2. Bespreek alle antwoorden van de leerlingen aan de hand van het woordweb. De antwoorden verschijnen automatisch in het woordweb wanneer leerlingen interactief deelnemen. Je kunt echter ook klassikaal de antwoorden van de leerlingen verzamelen en deze handmatig in het woordweb invoeren. Let op: alle antwoorden zijn goed, het gaat hier om de eigen interpretatie van de leerling!
3. Lees deel 2 van het verhaal, te vinden op pagina 15, voor aan de leerlingen.

Hoe spel je dat? instuderen

10 minuten

1. Kijk en luister samen met de leerlingen naar het filmpje *Hoe spel je dat?*.

▣ Slide - **Hoe spel je dat?**

2. Spreek samen met de leerlingen de tekst uit, eerst zonder muziek. Spreek vervolgens samen met de leerlingen de tekst uit op muziek. Herhaal dit een aantal keer. De tekst moet krachtig en vol energie gesproken worden en let er daarbij op dat het ritme juist wordt uitgevoerd.
3. Bekijk nu samen met de leerlingen het filmpje *Hoe spel je dat? – ritme*.

▣ Slide - **Hoe spel je dat? – ritme**

- Klap de ritmes mee met de muziek, maar wacht nog even met de tekst.
- Voer vervolgens het hele lied uit, met tekst en klapritmes

Afsluiting

10 minuten

De les sluit af met een korte doorloop. Gebruik hiervoor het draaiboek op pagina 16. Lees zelf het verhaal en laat de leerlingen de activiteiten uitvoeren met de muziek. Volgorde:

- Wij zoeken een land (bodypercussie en zang)
- De storm
- Pa waar ben je (zang, canon)

▣ Slides - **Wij zoeken een land, De storm en Pa waar ben je**

Let op: het lied *Hoe spel je dat?* hoort bij een gedeelte van het verhaal dat nog niet is behandeld. Vandaar dat dit nog niet in de doorloop is opgenomen.

NB: Alle activiteiten worden tijdens het concert staand uitgevoerd. Het is handig om dit tijdens de doorloop in de klas ook te doen.

Les 3

Benodigdheden

- Digitale presentatie op het digibord
- Pen en papier voor iedere leerling

Inhoud

- Herhalen onderdelen les 2
- Het regenkoor
- Het verhaal deel 3
- Reislied
- Het Klokhuis

Lesduur

- 50 - 65 minuten

Inleiding

10 minuten

Herhaal *De storm* en *Hoe spel je dat?*.

Herhaal tevens kort het verhaal; wat is er ook alweer voorgevallen? Laat de leerlingen vertellen en vul aan waar nodig.

▣ Slides - **Inhoud, De storm** en **Hoe spel je dat?**

Het regenkoor instuderen

10 minuten

Saidah komt na een lange reis aan in Nederland. Ze wordt achtergelaten op een winderig station waar het ook nog begint te regenen. In het concert volgt nu de uitvoering van het regenkoor door de leerlingen.

1. Kijk naar het filmpje *Het regenkoor* en bespreek samen met de leerlingen de verschillende speelmannieren: handen wrijven, vingerknippen, slaan op bovenbenen.

▣ Slide - **Het regenkoor**

2. Oefen nu met de leerlingen het regenkoor door mee te doen met het filmpje of door het regenkoor zelf aan de leerlingen aan te leren:
 - Zet eerst zachtjes het wrijven in de hand in. Alle leerlingen beginnen tegelijkertijd vanuit het niets en het geluid wordt voorzichtig harder, door sneller te wrijven.
 - Terwijl de rest van de klas doorgaat, begint de linker zijkant van de klas op aangeven van de docent zachtjes met langzaam vingerknippen.
 - Op aangeven van de docent komt één voor één de rest erbij, totdat iedereen in zijn of haar vingers knipt. Versnel het vingerknippen.
 - Terwijl de rest van de klas doorgaat met vingerknippen, begint de linker zijkant van de klas op aangeven van de docent met handen op de bovenbenen te slaan. Eén voor één komt de rest van de klas erbij. Eerst langzaam en zacht, daarna als iedereen meedoet, sneller en harder.
 - Bouw het voorgaande weer af, door in omgekeerde volgorde te werken: van klappen op bovenbenen, naar vingerknippen, naar het wrijven in de hand. Stop gezamenlijk met het wrijven bij een beweging van de docent.

Let op: Tijdens het concert voegen we onweer toe. Op aangeven van Eric springt de zaal eenmaal. Zorg ervoor dat de handeling die op dat moment wordt uitgevoerd niet stopt (wrijven, knippen, klappen).

Het verhaal lezen

15 minuten

▣ Slide – **Het verhaal deel 3**

1. Lees deel 3 van het verhaal voor aan de klas.
2. Geef de leerlingen de opdracht om zich in te leven in Saidah en laat ze een briefje schrijven aan haar ouders. Luister ondertussen naar het fragment uit het derde deel van Mahler.
3. Vraag enkele leerlingen om hun geschreven briefje voor te lezen aan de klas. Voer samen met de leerlingen een kort klassengesprek over de geschreven briefjes. Komt de inhoud van de verschillende briefjes overeen? Hoe zou je je voelen als je in de situatie van Saidah zat?

Het reislied instuderen

15 minuten

1. Het reislied bestaat uit twee verschillende tempo-delen. Luister samen met de leerlingen naar het reislied en vraag de leerlingen wat er met het tempo aan de hand is. *Het lied bestaat uit een langzaam en een snel deel.* Luister het lied nogmaals. Vraag de leerlingen te gaan staan wanneer ze het snelle tempo horen en te gaan zitten bij het langzame tempo.

▣ Slide – **Het reislied**

2. Oefen met de leerlingen het reislied. Studeer eerst de langzame delen in, maar speel het lied steeds in zijn geheel af. Zorg dat de leerlingen, ondanks het verdrietige karakter van het lied, rustig maar wel met energie zingen. Let op een duidelijke uitspraak.
3. Oefen vervolgens met de leerlingen de snelle delen van het lied. Let ook hier op een duidelijke uitspraak en het juiste ritme. Wanneer de leerlingen moeite hebben met de tekst, kun je de tekst ook (ritmisch) met ze spreken.
4. Zing samen met de leerlingen het hele lied een aantal keer door.

Let op:

- Tijdens de voorstelling voeren de leerlingen bewegingen uit tijdens de snelle gedeeltes van het lied. Deze bewegingen zijn precies hetzelfde als de bewegingen van Het vriendenlied die in les 5 aan bod komen. Nadat de leerlingen het vriendenlied hebben geleerd, kun je ze vragen om de bewegingen ook bij het reislied uit te voeren.
- Dit lied komt nog een keer in het concert voor, maar dan als een kortere versie en zonder tekst. De leerlingen zingen de melodie dan op 'na'.

Afsluiting

15 minuten

Kijk met de leerlingen naar de aflevering van Het Klokhuis over het asielzoekerscentrum.

▣ Slide – **Klokhuis**

Bespreek het filmpje in een klassengesprek.

Mogelijke vragen die gesteld kunnen worden zijn:

- Wat vind je ervan als kinderen in een asielzoekerscentrum niet weten hoe lang ze er kunnen wonen?
- Hoe zou jij het vinden als je steeds moet verhuizen?
- Stel je eens voor dat je bent gevlucht en nu woont in een vreemd land. Wat zou je doen om je zo snel mogelijk thuis te voelen? Met wie zou je nieuwe vrienden willen maken?

Tip: Te weinig tijd? Je kunt (een deel van) dit filmpje ook goed kijken op een ander moment, bijvoorbeeld vlak voor de pauze tijdens het eten.

Les 4

Benodigheden

- Digitale presentatie op het digibord
- Pen en papier voor iedere leerling

Inhoud

- Herhalen onderdelen les 3
- Leve het internet
- Het verhaal deel 4
- Het vriendenlied
- Verdiepingsopdracht

Lesduur

- 50 minuten exclusief verdiepingsopdracht

Inleiding

15 minuten

Herhaal *Het reislied* en *Het regenkoor*. Bespreek kort het verhaal met de leerlingen: Wat is er ook alweer voorgevallen? Wat maakt het meest indruk op je?

- ▣ Slides - **Het reislied** en **Het regenkoor**

Leve het internet instuderen

10 minuten

Het lied *Leve het internet* wordt door Eric gezongen. De leerlingen zingen alleen het refrein en de herhalende zinnen van het lied, zoals aangegeven in het filmpje.

- ▣ Slide - **Leve het internet**

Luister met de leerlingen naar het lied. Vraag de leerlingen te luisteren naar waar het lied over gaat. Bespreek het onderwerp van het lied.

- Laat alleen het eerste couplet (t/m 0:34 min) horen aan de leerlingen. Oefen vervolgens de in beeld gebrachte zin "Zoek en vind het op het internet" met de leerlingen. Zing de zin eerst voor en laat de leerlingen het nazingen. Herhaal dit een aantal keer.
- Luister samen naar de eerste drie coupletten (t/m 1:09 min) en laat de leerlingen telkens de tekst in beeld van het filmpje meezingen.
- Laat vervolgens het refrein horen (vanaf 1:09 min) aan de leerlingen. Het refrein komt twee keer in het lied voor. Vraag de leerlingen welke zin uit het refrein ze al kennen. *De laatste zin "Zoek en vind het op het internet"*.
- Oefen samen met de leerlingen het refrein. Wanneer dit goed gaat, zing je samen het hele lied. Oefen het lied ook eens zonder tekst, door bijvoorbeeld het digibord op 'blank' te zetten.

Het verhaal lezen

10 minuten

▣ Slide - **Het verhaal deel 4**

1. Vertel het laatste deel (deel 4) van het verhaal. Let op: Hoe het verhaal afloopt, krijgen de leerlingen pas bij het concert te horen. Dat blijft een verrassing!
2. Houd met de leerlingen een klassengesprek over het verhaal. Wat zou jij doen om je ouders terug te vinden?

Het vriendenlied instuderen

15 minuten

1. Vertel aan de leerlingen dat de componist Gustav Mahler, de man die de muziek heeft geschreven, vaak gebruik maakte van volkse melodieën in zijn muziek. Het vriendenlied wordt op zo'n melodie gezongen; het is een typische zigeunermelodie. Een zigeunermelodie klinkt vaak klagend doordat er van de ene naar de andere noot toe gegleden wordt.
2. Luister met de leerlingen naar het lied en stel vervolgens één voor één een aantal luister-vragen. Je kunt de vragen klassikaal bespreken, maar je kunt de leerlingen ook laten antwoorden via een device gekoppeld aan LessonUp.

▣ Slides - **Het vriendenlied - quiz**

- Wat gebeurt er met het tempo? *Het lied versnelt steeds en wordt daarna weer langzamer.*
 - Welke stukken tekst hebben dezelfde melodie? *1 en 3 zijn gelijk aan elkaar en 2 en 4 zijn gelijk aan elkaar.*
3. Oefen het vriendenlied samen met de leerlingen. Zing eerst alleen het eerste en derde couplet. Zing vervolgens alleen het tweede en vierde couplet.
- ▣ Slide - **Het vriendenlied**
4. Zing nu samen met de leerlingen het hele lied. Herhaal dit een aantal keer. Oefen het lied ook eens zonder tekst, door bijvoorbeeld het digibord op 'blank' te zetten.

Let op: zorg dat de leerlingen goed letten op het tempo en de inzet van de verschillende coupletten.

Afsluiting

Kies zelf of laat de leerlingen individueel een verdiepingsoopdracht kiezen. Zie hiervoor de verdiepingsoopdrachten op pagina 17.

Les 5

Benodigdheden

- Digitale presentatie op het digibord

Inhoud

- Herhalen onderdelen les 4
- Het vriendenlied - bewegingen
- Generale repetitie

Lesduur

- 50 minuten

Inleiding

3 minuten

Herhaal *Het vriendenlied*.

- ▣ Slide - **Het vriendenlied**

De dans van Het vriendenlied instuderen

7 minuten

In de vorige les hebben de leerlingen het vriendenlied ingestudeerd. Bij het vriendenlied hoort een eenvoudige dans. Het hele lied wordt gezongen, terwijl de leerlingen de armen op elkaars schouder hebben liggen (zoals bij een typische volksdans).

1. Kijk naar het filmpje *Het vriendenlied - bewegingen* voor de instructie van de dans.

- ▣ Slide - **Het vriendenlied - bewegingen**

2. Oefen de bewegingen van het vriendenlied. Laat de leerlingen achter hun eigen stoel staan.
 - Oefen de bewegingen met de leerlingen eerst langzaam zonder het filmpje af te spelen
 - Zet het filmpje aan en laat de leerlingen de bewegingen mee doen
3. Oefen nu samen met de leerlingen het vriendenlied met zowel zang als bewegingen. Als alternatief kan de beweging ook uitgevoerd worden zonder dat de leerlingen hun armen op elkaars schouders leggen. De leerlingen voeren dezelfde beweging met de benen uit, maar zetten hun eigen handen in de zij.

- ▣ Slide - **Het vriendenlied**

Oefen het lied ook eens zonder tekst, door bijvoorbeeld het digibord op 'blank' te zetten.

Generale repetitie

35 minuten

Vertel de leerlingen dat ze een echte generale repetitie gaan doen, een soort doorloop van alle activiteiten.

Er wordt tussendoor niet gestopt, dus als er nog vragen zijn kunnen die vooraf gesteld worden.

Voer alle activiteiten staand en met overtuiging uit. Zorg ervoor dat de leerlingen gedurende de doorloop niet verslappen. Houd de energie hoog. Lees ook de verschillende stukken verhaal op de juiste plaats. Gebruik hiervoor weer het draaiboek (pagina 16). Alle liedjes staan in de juiste volgorde in de digitale presentatie, dus deze kan als leidraad gebruikt worden.

- ▣ Slide - **Generale repetitie**

Evaluatie

5 minuten

Bespreek de doorloop met de leerlingen. Wat ging er goed? Wat kan er nog verbeterd worden? Zijn er activiteiten die nog apart doorgenomen moeten worden? Alle verdere informatie rondom het concert kan nu aan de leerlingen gegeven worden.

We wensen jullie heel veel plezier en succes bij Concert voor Rafiq!

Een symfonieorkest

Phion, orkest van Gelderland & Overijssel is een groot symfonieorkest. Jouw leerlingen gaan samen met het orkest een concert geven.

Wat is een symfonieorkest eigenlijk? Het orkest bestaat uit verschillende instrumentengroepen:

Strijkers

- viool, altviool, cello en contrabas

Houtblazers

- piccolo, dwarsfluit, hobo, klarinet en fagot

Koperblazers

- hoorn, trompet, trombone en tuba

Slagwerk

- pauken, grote trom, snaredrum, bekkens, triangel en soms veel meer

Heel veel mensen dus, die allemaal samen een concert geven.

De dirigent leidt het orkest. Hij bepaalt hoe snel of hoe langzaam, hoe hard of hoe zacht het orkest speelt.

De musici van Phion zijn allemaal beroepsmusici: muziek maken in het orkest is hun werk. Vaak zijn musici al heel jong een instrument gaan spelen. Na de middelbare school hebben ze op het conservatorium gestudeerd, waar je niet alleen een instrument heel goed leert bespelen, maar ook veel theorielessen volgt.

Tijdens het concert draagt iedereen speciale kleding. Bij de traditionele klassieke concerten dragen de vrouwen meestal lange zwarte jurken en de mannen een zwart pak (smoking of rokkostuum) met een wit overhemd en een vlinderstrik. Bij vernieuwende concerten is de kledingstijl tegenwoordig soms ook net iets anders.

Tip: meer informatie over een orkest en de muziek-instrumenten vind je op:

- www.kiesjeinstrument.nl
- www.nyphilkids.org
- www.orkestkidsite.nl
- www.youtube.com (filmpje over een symfonieorkest)

Het verhaal

Deel 1

De hoofdpersoon in dit verhaal is Saidah. Ze is tien jaar en ze woont ver weg in een arm, maar fijn land, in een klein dorp tussen de bergen. Alle kinderen uit het dorp zitten bij elkaar in de klas. Haar vader is de enige onderwijzer op het dorpsschooltje. Ook haar moeder helpt mee op school. Na school wordt er vaak gevoetbald, ook door de meiden. Saidah is erg goed in voetbal, ze is wel klein, maar ze kan erg hard rennen. Dan breekt er oorlog uit. Als een storm raast de oorlog over het land.

Deel 2

Het wordt steeds gevaarlijker in het dorp. Haar ouders geven Saidah mee aan mensensmokkelaars. Die moeten ervoor zorgen dat Saidah in een land komt waar het veilig voor haar is. Haar ouders kunnen nog niet mee. Saidah wil niet weg, en al helemaal niet zonder haar ouders, maar ze moet. Ze kan niets meenemen, alleen wat kleren en haar schoolschrift. En hoe zal ze ooit haar ouders terugvinden? Voor ze weggaat, zegt Saidah s moeder: "Zing ons liedje als je 's avonds naar de sterren kijkt. Waar ter wereld je ook bent, ik zal je horen. Ouders vinden altijd hun kind terug."

Deel 3

Het is een lange, gevaarlijke reis. Saidah laat waar ze komt een briefje achter voor haar ouders. Zo zullen ze haar weer terug kunnen vinden. Ze scheurt hiervoor elke keer een stukje papier uit haar schoolschrift. Maar op een dag is haar schriftje op. En de reis is nog niet voorbij. Uiteindelijk komt Saidah aan in een land waar het waait, waar de mensen pindakaas en hagelslag op hun brood eten en waar iedereen kan fietsen. Ze woont in een asielzoekerscentrum. Hier wonen mensen uit veel verschillende landen. Saidah gaat naar school om de taal van dit land te leren.

Deel 4

Op school ontmoet Saidah Hajari, hij wordt haar beste vriend. Hajari komt uit een heel ander land dan Saidah. Hij is nog nooit naar school geweest. Saidah helpt hem met leren schrijven. Hajari droomt ervan om een beroemde drummer te worden. Elk ogenblik dat hij van de meester op de schoolcomputer mag werken, zoekt hij op YouTube naar filmpjes van beroemde drummers. Saidah mist haar ouders verschrikkelijk. Als de weken voorbijgaan, wordt ze steeds banger dat ze haar ouders nooit meer zal terugzien. Wat kan ze doen om ze terug te vinden?

Draaiboek

♫ Wij zoeken een land: bodypercussie en lied

Hoofdpersoon in dit verhaal is Saidah. Ze is tien jaar en ze woont hier heel ver vandaan in een klein dorp tussen hoge bergen. Haar vader is de enige onderwijzer op het dorpsschooltje. Ook haar moeder helpt mee op school.

Alle kinderen van het dorp zitten bij elkaar in de klas. Na school wordt er vaak gevoetbald, ook door de meisjes. Saidah is goed in voetbal. Ze is klein, maar ze kan heel hard rennen. Dan breekt de oorlog uit in het land. Als een storm raast de oorlog over het land.

♫ De storm

Omdat het leven in het dorp steeds gevaarlijker wordt, wordt Saidah door haar ouders meegegeven aan mensensmokkelaars. Die moeten ervoor zorgen dat Saidah uiteindelijk in een land komt waar het veilig is. Haar ouders kunnen door omstandigheden nog niet mee. Saidah wil niet weg, maar ze moet. Ze kan niets meenemen, alleen wat kleren en haar schoolschrift. Hoe zal ze haar ouders terug kunnen vinden? "Zing ons liedje als je 's avonds naar de sterren en de maan kijkt. Waar je ook bent, ik zal het horen. Ouders vinden altijd hun kind terug", zegt Saidahs moeder.

♫ Pa waar ben je (in canon)

♫ Reislied

Het is een lange, gevaarlijke reis. Saidah laat waar ze komt een briefje achter voor haar ouders. Zo zullen ze haar weer terug kunnen vinden. Ze scheurt hiervoor elke keer een stukje papier uit haar schoolschrift. Maar op een dag is haar schriftje op. En de reis is nog niet voorbij.

♫ Pa waar ben je (een keer zonder canon)

Uiteindelijk komt Saidah aan in een land waar het waait, waar de mensen pindakaas en hagelslag op hun brood eten en waar iedereen kan fietsen. Ze woont in een asielzoekerscentrum. Hier wonen mensen uit veel verschillende landen. Saidah gaat naar school om de taal van dit land te leren.

♫ Regenkoor

Op school ontmoet ze Hajari, die haar beste vriend wordt. Hajari komt uit een heel ander land dan Saidah. Hajari is nog nooit naar school geweest. Saidah helpt hem met leren schrijven.

♫ Hoe spel je dat?

Hajari droomt ervan om een beroemde drummer te worden. Elk ogenblik dat hij van de meester op de schoolcomputer mag werken, zoekt hij op YouTube naar filmpjes van beroemde drummers. Saidah mist haar ouders verschrikkelijk. Als de weken voorbijgaan wordt ze steeds banger dat ze haar ouders niet meer zal terugzien. Wat kan ze doen om ze terug te vinden?

♫ Pa waar ben je (voor de helft)

♫ Het vriendenlied

♫ Leve het internet lied

Verdiepingsopdrachten

Laat, bij voorkeur, de leerlingen zelf een verdiepingsopdracht kiezen. De leerlingen voeren individueel de opdracht uit, behalve de bodypercussie welke door circa vier leerlingen in groepsverband gedaan wordt. Alle opdrachten nemen minstens 20 minuten in beslag. Je kunt zelf als leerkracht beslissen om meer tijd te besteden aan de verdiepingsopdrachten. Uiteraard kun je er ook voor kiezen om meerdere verdiepingsopdrachten uit te voeren.

Let op: veel van de verdiepingsopdrachten zijn vakoverstijgend. Er kan dus gemakkelijk een link worden gemaakt met het andere desbetreffende vak (muziek, beeldend, taal en aardrijkskunde).

Bodypercussie

Maak een eigen bodypercussie op de muziek van Mahlers *Eerste symfonie* (zie LessonUp). Verzin in een groepje van circa vier leerlingen één bodypercussie. Maak de bodypercussie niet te lang, zodat je hem nog wel kunt onthouden. Zorg ervoor dat je met je groepje de bodypercussie samen kunt uitvoeren.

(Foto)collage

Maak of verzamel foto's of ander beeldmateriaal over het onderwerp van Concert voor Rafiq. Probeer je in te leven in Saidah. Hoe zou het zijn om op reis te moeten gaan om een nieuw land te zoeken waar je kan gaan wonen? Wat zou jij meenemen als je zo'n reis zou moeten maken? Hoe zou jij je voelen als je in een vreemd land aan zou komen waar je niemand kent en waar je je niet thuis voelt? Probeer het gevoel te laten zien in een (foto)collage.

Brief schrijven

Schrijf een brief aan Saidah. Wat zou je haar willen vertellen over Nederland? En aan de andere kant: wat zou jij willen weten over haar leven in het asielzoekerscentrum? Wat wil je haar vragen over de lessen die ze op school krijgt, of over hoe het is met de andere kinderen in het centrum? Misschien wil je wel weten hoe het voor haar was om te vluchten?

Rap maken

Maak een eigen rap die gaat over Saidah. Probeer je voor te stellen hoe het voor Saidah moet zijn om te moeten vluchten zonder haar ouders en dan in een vreemd land terecht te komen. Verwerk de gevoelens die daarbij passen in je tekst. Probeer je tekst te laten rijmen.

Op de kaart

Zoek informatie op over vluchtelingen op internet. Uit welke landen komen de meeste vluchtelingen? Print een wereldkaart uit en geef hierop de landen aan. Hoeveel kilometer afstand zit er tussen deze landen en Nederland? Welke reis hebben de vluchtelingen afgelegd? Kun je vinden waarom deze mensen uit de landen vluchten?

Tekening

Maak een tekening over het verhaal van Saidah. Probeer door gebruik van kleur en onderwerpen de emoties van Saidah op papier te zetten. Tip: luister tijdens het tekenen naar de muziek van Mahlers *Eerste symfonie* (zie LessonUp).

Extra tips

Hoe leer ik een lied aan?

Bij het aanleren van een nieuw lied is het heel belangrijk dat de kinderen dit lied eerst meerdere keren kunnen beluisteren. Bijvoorbeeld doordat jij het voorzingt, of via de filmpjes op het digibord. Er zijn veel luistervragen over de aan te leren liedjes opgenomen in deze lesbrief, maar wellicht weet je zelf nog aanvullingen te bedenken. Hoe vaker de leerlingen de liedjes horen, des te beter de leerlingen de liedjes leren kennen. Stel telkens één vraag, beluister het lied, bespreek de antwoorden en stel de volgende vraag waarna er weer naar het lied geluisterd wordt.

Het aanleren van een nieuw lied kan op meerdere manieren, we leggen hieronder twee manieren uit:

1. Via wisselzang of weggeeftechniek

Hierbij wordt het hele lied telkens gezongen of beluisterd, waarbij de leerlingen eerst alleen de eenvoudigste passages meezingen. De rest van het lied wordt gezongen door de leerkracht of is te horen via de filmpjes op het digibord. Vervolgens zingen de leerlingen telkens een passage meer mee, tot ze het hele lied geleerd hebben. Deze methode heeft de voorkeur, gezien het lied op deze wijze één geheel blijft.

2. Via de zogenaamde "papegaai" of "pauzeknop" methode

Hierbij zingt de leerkracht een regel voor en herhalen de leerlingen deze regel. Deze methode is heel bruikbaar om eventuele moeilijke passages, die nog niet vlekkeloos gezongen worden, even apart te oefenen.

Nadeel van deze methode is echter dat het lied niet meer als muzikaal geheel klinkt.

Let bij het zingen op:

- een goede concentratie (aandacht voor kwaliteit);
- een goede luisterhouding;
- een goede zanghouding (rechttop, geen handen onder het hoofd of ellebogen op tafel);
- een goede ademhaling (adem in laten vallen op plaatsen waar dit in de tekst en muziek past);
- dat er geen fouten worden gezongen (eenmaal gemaakte fouten zijn later lastig te herstellen);
- de spanningsboog (tussen de 10 à 15 minuten, dan heb je tijd genoeg om het lied goed aan te leren en is er nog voldoende concentratie).

Last but not least: zingen is leuk! Van zingen word je blij!

Hoe leer ik bodypercussie aan?

Voor het aanleren van de bodypercussie kunnen dezelfde stappen gehanteerd worden als bij het aanleren van een lied. Over het algemeen wordt de papegaaietechniek het meest gebruikt voor het aanleren van bodypercussie. Hierbij speelt de leerkracht een gedeelte voor, waarna de leerlingen dit herhalen.

Deel de bodypercussie in kleinere stukken op, zoals bij de instructie in de filmpjes. Speel eerst de aangeleerde delen achter elkaar door, alvorens een volgend deel aan te leren. Tel altijd in een vast tempo tot vier af, zodat de puls voelbaar blijft.

Concert voor Rafiq

Vorbereidend lesmateriaal

Orkest van
Gelderland
& Overijssel